

Kaupunkiekosysteemialueiden rajaaminen / Ympäristöministeriö pyytää kuntien näkemyksiä

Kaupunginhallitus 10.11.2025 § 311
288/03.01/2025

Valmistelija

Kaupunkisuunnittelun johtaja Juha Virola, puh. 0400 134 718

Ympäristöministeriö pyytää kuntien näkemyksiä kaupunkiekosysteemialueiden rajaamiseen 19.11.2025 mennessä. Kuntia pyydetään tekemään rajausehdotuksensa karttasovelluksessa ja lisäksi toimittamaan rajausehdotuksen karttatuloste ja perustelut sähköpostitse.

Asia liittyy EU:n ennallistamisasetuksen toimeenpanoon ja erityisesti sen artikla 8:aan, joka edellyttää kaupunkivihreän ja latvuspeiton lisäämistä kaupunkiympäristöissä vuodesta 2031 alkaen. Artikla 8 koskee Suomessa noin 70 kuntaa, ja sen tavoitteet kohdistuvat näiden kuntien kaupunkimaisiin alueisiin. Jäsenvaltio määrittelee kansallisessa ennallistamissuunnitelmassa kaupunkiekosysteemialueet, joilla kaupunkivihreän ja latvuspeiton kehitystä seurataan, sekä toimenpiteet, joilla kaupunkivihreää ja latvuspeittoa aiotaan lisätä. Ympäristöministeriö pyytää nyt kuntia esittämään näkemyksensä kaupunkiekosysteemialueiden rajauksista.

Jokainen Euroopan unionin jäsenvaltio laatii kansallisen ennallistamissuunnitelman elokuuhun 2026 mennessä. Suomessa suunnitelmaa valmistellaan ympäristöministeriön ja maa- ja metsätalousministeriön johdolla viidessä teemaryhmässä ja yhdessä projektiryhmässä. Lopullisen päätöksen ennallistamissuunnitelman sisällöstä tekee Suomen hallitus.

Artiklan tavoitteet edellyttävät kaupunkiekosysteemialueiden kaupunkivihreän ja latvuspeiton kasvavaa kehitystrendiä vuosina 2031-2050 seuraavasti:

- Kaupunkivihreän pinta-alan tulee kasvaa kaupunkiekosysteemialueiden yhteenlasketulla kansallisella tasolla.
- Latvuspeiton pinta-alan tulee kasvaa erikseen jokaisella kaupunkiekosysteemialueella.

Kasvua seurataan eurooppalaisen satelliittiaineiston pohjalta (10 m² karttaruudut) kuuden vuoden välein vuodesta 2031 alkaen. Seurannasta vastaa jäsenvaltio. Seuranta jatketaan, kunnes saavutetaan jäsenvaltion asettamat tyydyttävät tasot. Tyydyttävien tasojen määrittely on mahdollista tehdä vasta ennallistamissuunnitelman laatimisen jälkeen, koska komissio toimittaa puitteet tasojen määrittelylle vuoden 2028 loppuun mennessä.

Kaupunkiekosysteemialueiden rajaamiseen on useita eri vaihtoehtoja. Rajaustavan valinta suuntaa artiklan toimeenpanoa ja sen vaikutuksia. Kaupunkiekosysteemialue voi olla:

- vain kaupungin tai kunnan taajaan asutut osat eli ns. UCC-alueet
- kaupungin tai kunnan taajaan asutut osat ja lähialue (1 km² ruutuina)
- koko kaupunki tai kunta sen hallinnollisten rajojen mukaisesti
- kahden tai useamman kaupungin tai kunnan kaupunkiekosysteemialueista yhdistetty kaupunkiekosysteemialue.

Artiklan 8 toimeenpanoa valmisteleva teemaryhmä 3 suosittelee rajaustavaksi kaupungin tai kunnan taajaan asuttuja UCC-alueita (Urban Centers and Clusters) täydennettynä vapaasti määriteltävällä lähialueella. Tätä rajaustapaa suosittelee myös Euroopan komissio. Lähialueen sisällyttäminen kaupunkiekosysteemialueeseen mahdollistaa joustavan paikallisten olosuhteiden ja erityispiirteiden huomioimisen. Lähialueeksi olisi hyvä määritellä mahdolliset kasvualueet, joiden ennakoitua kehittyvän taajaan asutuiksi UCC-alueiksi ja alueet, joilla voidaan toteuttaa tavoiteltua kaupunkivihreän ja latvuspeiton lisäämistä. Lähialueen laajuus on vapaasti määriteltävissä, mutta rajaamisessa tulee käyttää karttasovelluksessa olevia, ennalta määrättyjä 1 km² karttaruutuja.

Ulvilan kaupungin 1.8.2025 voimaan tulleen hallintosäännön 22 § mukaan kaupunginhallitus päättää toimialaansa ja useaa toimialaa koskevien yhteistyötahojen pyytämien lausuntojen antamisesta.

ULVILAN KAUPUNGIN NÄKEMYS KAUPUNKIEKOSYSTEEMIALUEEN RAJAAMISESTA

1. Ulvilan kaupunki katsoo, että rajausvaihtoehto ” kaupungin tai kunnan taajaan asutut osat ja lähialue (1 km² ruutuina)” on paras yllä kuvatussa neljästä vaihtoehdosta. Tällä rajaustavalla pystytään parhaiten edistämään kaupunkivihreän lisäämisen tavoitetta, kuitenkin sillä edellytyksellä, että lähialueen rajauksessa huomioidaan paikalliset olosuhteet ja erityispiirteet.
2. Ulvilan kaupunki ehdottaa liitteenä olevan karttatarkastelun mukaista UCC-lähialueen rajausta (liitteen mukaiset muutokset tehty myös karttasovelluksessa).
3. Ulvilan kaupunki esittää alla olevat perustelut UCC-lähialueen oletusrajaukseen tekemistään muutoksista.

Ulvilan kaupunki sijoittuu artikla 8:n piiriin kuuluvien noin 70 kunnan vertailussa hyvin heikosti niin kaupunkivihreän määrässä UCC-alueilla ja UCC + lähialueilla kuin myös latvuspeitteisyyden määrän vertailussa. Heikkoa sijoitusta selittää suurelta osin se, että Ulvilan keskustaajama sijoittuu vanhojen viljelysalueiden keskelle ja alueella on ollut koko 1900-luvun ajan vain hyvin vähän metsää. 1900-luvun alkupuoliskolla ei kyllä ollut kaupunkiakaan, ainakaan sellaisessa muodossa, jonka voisi tunnistaa kaupunkimaiseksi ympäristöksi. Vielä 1950-luvulla Ulvilan keskustan alueella oli käytännössä vain

Friitalan melko harvaan asuttu kylä ja Kokemäenjoen toisella puolella lossiyhteyden takana Vanhakylä ja muut vähäväkisemmät kyläalueet. Pieniä asutuskeskittymiä ympäröivät kaikkialla viljelysmaat. Tämä agraarinen historia on vaikuttanut hyvin vahvasti siihen, millainen kaupunkivihreän tilanne alueella on nykyään. Itse asiassa Ulvilan keskustaajaman alue on saanut jonkin verran lisää latvuspeitteisyyttä ja kaupunkivihreän alueita sen jälkeen, kun kaupunkimaisen alueen kasvu ja asemakaavoitus lähtivät käyntiin 1970-luvulla. Voimakkain kasvu niin väkiluvussa kuin asemakaavoitettujen asuinalueiden ja viheralueiden toteuttamisessa on tapahtunut vuosina 1970-2000. Merkittävä osa nykyisin varsin vehreinä koetuista pientaloalueista on aikoinaan rakennettu entisille maanviljelysalueille.

Viljelysaukeista on aikojen saatossa muodostunut maisemallisesti arvokkaita alueita, jopa valtakunnallisesti arvokkaita maisema-alueita ja maakunnallisesti merkittäviä rakennettuja kulttuuriympäristöjä sekä tietysti myös huoltovarmuuden kannalta tärkeitä maatalouden tuotantoalueita. Ulvilan kaupungin keskiaikaisesta historiasta muistuttavat laajahkot valtakunnallisesti arvokkaat arkeologiset alueet kaupungin ytimessä, jotka myös osaltaan rajoittavat kaupunkivihreän lisäämistä. Maiseman arvoalueilla ja arkeologisilla alueilla ei käytännössä ole mahdollista lisätä kaupunkivihreän määrää, vaan ne on säilytettävä avoimina ja rakentamismahdollisuudet ovat hyvin rajalliset. Nämä arvoalueet asettavat merkittäviä rajoituksia sille, mille alueille Ulvilan kaupungin yhdyskuntarakenne voi tulevaisuudessa laajentua ja miten paljon uutta kaupunkivihreää voidaan lisätä. Lisäksi keskustaajamaa halkoo Kokemäenjoki, kaksi valtatietä (Vt2 ja Vt11) ja Pori-Tampere päärata. Kunnanrajojen läheisyydestä johtuen keskustaajaman yhdyskuntarakenne ei Kokemäenjoen länsipuolella voi juurikaan laajentua Porin kaupungin suuntaan pohjoisessa tai Nakkilan kunnan suuntaan etelässä.

Ympäristöministeriön karttasovelluksessa oli valmiina lähialueen oletusrajaus, jossa UCC-alueen ympärillä oli käytännössä 1 km leveä lähivyöhyke. Ulvilan kaupungin rajausehdotuksessa tästä lähialueen oletusrajauksesta on vähennetty 21 kpl 1 km² karttaruutuja seuraavasti:

- sellaiset 1 km² karttaruudut, joihin kohdistuu merkittävässä määrin kaupunkivihreän lisäämistä estäviä arvoalueita, kuten valtakunnallisesti arvokasta maisema-aluetta, asema- ja yleiskaavojen mukaista maisemallisesti arvokasta peltoaluetta (MA), maakuntakaavan maisemallisesti tärkeää aluetta (mma) tai maakunnallisesti merkittävän kulttuuriympäristön aluetta (kh2). Näitä ruutuja on yhteensä 12 kpl. Osa näistä ruuduista (5 kpl) ulottuu osin tai valtaosin Porin kaupungin puolelle. Lännessä Vainiolan ja Hormiston länsipuolisella peltoalueella on lisäksi linnustollisesti arvokkaita alueita, jotka limittyvät maisemallisesti arvokkaiden alueiden kanssa. Yhdyskuntarakenne ei voi merkittävästi laajentua näille alueille ja näillä alueilla olevan olemattoman vähäisen kaupunkivihreän tai latvuspeitteisyyden lisääminen on hyvin vaikeaa. Näiden avoimien viljelysalueiden sisällyttäminen

UCC-lähialueisiin olisi Ulvilan kannalta hyvin epäedullista eikä edistäisi kaupunkivihreän lisäämisen tavoitteita.

- pohjoisessa sijaitseva Harjunpään kyläalueelle sijoittuva ruutu (1 kpl). Ruutu ei ole yhdyskuntarakenteen kasvusuunnassa ja jää irralleen keskustaajaman kaupunkiympäristöstä. Ruudusta noin 2/3 on Porin kaupungin alueella.
- kaakossa Hormiston asemakaava-alueen ja yleiskaavan maisemallisesti arvokkaan peltoalueen länsipuolella oleva haja-asutusta sisältävä ruutu (1 kpl), joka ei ole yhdyskuntarakenteen laajenemisaluetta. Ruutuun kohdistuu myös maakuntakaavojen maisemallisesti arvokasta aluetta.
- etelässä kaksi teollisuusaluetta sisältävää ruutua (2 kpl), joista toisessa on lisäksi vma-aluetta n. 50% sen pinta-alasta. Alueelle ei osoiteta uutta asuinrakentamista.
- Vanhakylässä neljä metsätalousaluetta sisältävää ruutua (4 kpl). Kahden läntisimmän ruudun ja asemakaava-alueiden väliin sijoittuu yleiskaavan maisemallisesti arvokasta peltoaluetta (MA). Keskusta-alueen kaupunkimainen yhdyskuntarakenne ei tule laajentumaan tälle alueelle. Tulevassa keskustaajaman yleiskaava 2045:ssä näiden ruutujen alueelle sijoittuu laajoja osia uudesta, seudullisesti merkittävästä Pirunkynnen T/kem suurteollisuusalueesta. Yleiskaava on tarkoitus hyväksyä valtuustossa 12/2025.
- lännessä Vainiolan alueen yksi ruutu (1 kpl), jolla on tulevan keskustaajaman yleiskaava 2045:n mukaista teollisuusaluetta ja maisemallisesti arvokasta peltoaluetta sekä linnustollisesti arvokasta aluetta. Alueelle ei soiteta uutta asumista. Alue on nykyisellään lähes yksinomaan avointa peltoaluetta ja alueen tuleva maankäyttö ei merkittävästi mahdollista kaupunkivihreän lisäämistä. Osa ruudusta sijoittuu Porin kaupungin alueelle (uutta Honkaluodon teollisuusaluetta).

Liitteenä Ulvilan kaupungin ehdotus kaupunkiekosysteemialueiden rajauksesta.

Esittelijä

Kaupunginjohtaja Löfbacka Mikko

Päätösehdotus

Kaupunginhallitus päättää

- antaa ympäristöministeriölle kannanottonaan kaupunkiekosysteemialueiden rajaamisesta yllä olevan lausunnon
- valtuuttaa kaupunkisuunnittelun johtajan täydentämään liitteessä esitetyn UCC-lähialueen rajauksen ympäristöministeriön pyynnössä mainittuun karttasovellukseen ja lähettämään pyynnössä lueteltu aineisto sähköpostilla ympäristöministeriön kirjaamoon.

Päätös

Kaupunginhallitus päätti yksimielisesti

- antaa ympäristöministeriölle kannanottonaan kaupunkiekosysteemialueiden rajaamisesta yllä olevan lausunnon
- valtuuttaa kaupunkisuunnittelun johtajan täydentämään liitteessä esitetyn UCC-lähialueen rajauksen ympäristöministeriön pyynnössä mainittuun karttasovellukseen ja lähettämään pyynnössä lueteltu

aineisto sähköpostilla ympäristöministeriön kirjaamoon.

Juha Virola poistui kokouksesta tämän asian päätöksenteon jälkeen kello 16.15.